Plán rozvoja prioritného okresu

Sobrance

platný a účinný na obdobie

od roku 2026 do roku 2028

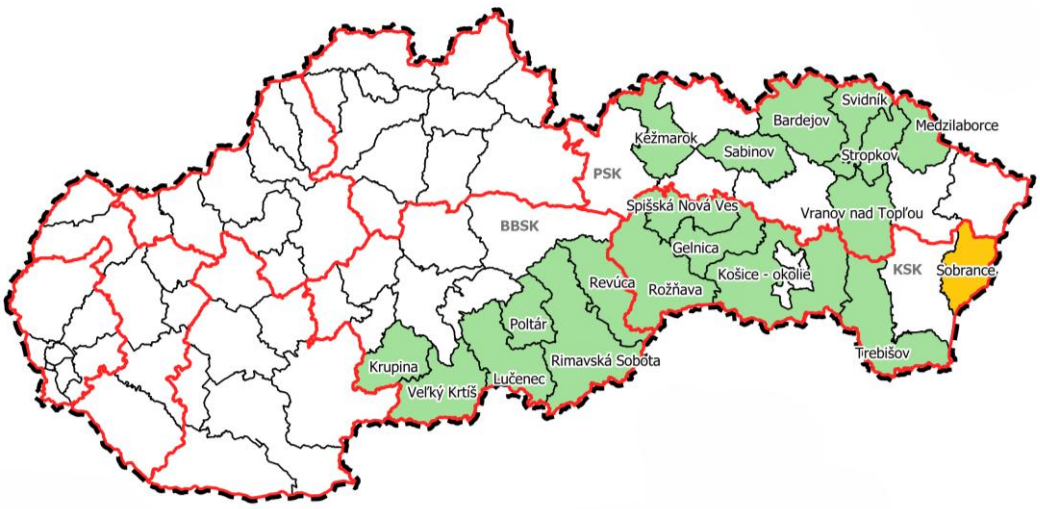

Prerokovaný riadiacim výborom prioritného okresu dňa: 26. 08. 2026

Schválený Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky dňa: 08. 09. 2026

Obsah

Úvod 3
1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu 4
1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti 5
1.2. Analýza demografického stavu 9
1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám 12
1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb 15
2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja 17
3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja 18
3.1. Súlad so strategickými dokumentmi 18
3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja 18
3.3. Aktivity plánu rozvoja 19
4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja 21
5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku 22
5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja 22
5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja 22
5.3. Gestori a spôsob monitorovania 22
5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ 22
6. Prílohy 23

Úvod

Plán rozvoja prioritného okresu Sobrance (ďalej len *„plán rozvoja“*) je strednodobý strategický dokument vypracovaný v súlade s ustanovením § 2 písm. d) v spojení s § 4 a nasl. zákona č. 271/2025 Z. z. o podpore prioritných okresov (ďalej len *„zákon o prioritných okresoch“*) a na základe metodického usmernenia vydaného Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len *„MIRRI SR“*).

Hlavným cieľom plánu rozvoja je prostredníctvom komplexných štrukturálnych opatrení a aktivít zameraných na hospodársky, sociálny, environmentálny rozvoj prioritného okresu, systémovú tvorbu rozvoja regiónu, rozvoj konkurencieschopnej hospodárskej činnosti a súvisiacej zamestnanosti, na zlepšovanie sociálno-ekonomického, environmentálneho a demografického vývoja, motivujúceho prostredia pre zotrvanie v okrese alebo návrat do neho, prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu, zlepšovať hodnoty ukazovateľa regionálneho rozvoja[1] (ďalej len *„URR“*), zvyšovať kvalitu života obyvateľov a znižovať regionálne disparity v rámci prioritného okresu ako aj medzi okresmi navzájom.

Plán rozvoja vychádza z analýzy potrieb a potenciálu prioritného okresu a je výsledkom participatívneho procesu zástupcov prioritného okresu a MIRRI SR, založenom na objektívnych analytických ukazovateľoch, potrebách regionálnych subjektov a dopyte obyvateľov či návštevníkov prioritného okresu.

[1] *Podľa § 2 písm. c) zákona o prioritných okresoch sa ukazovateľom regionálneho rozvoja rozumie kompozitný ukazovateľ, ktorým sa hodnotí miera regionálneho rozvoja okresu na základe čiastkových ukazovateľov a špecifických ukazovateľov okresu v sociálno-ekonomickej oblasti, demografickom stave a v prístupe k verejnej infraštruktúre a základným službám.*

1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Mapa prioritných okresov podľa URR

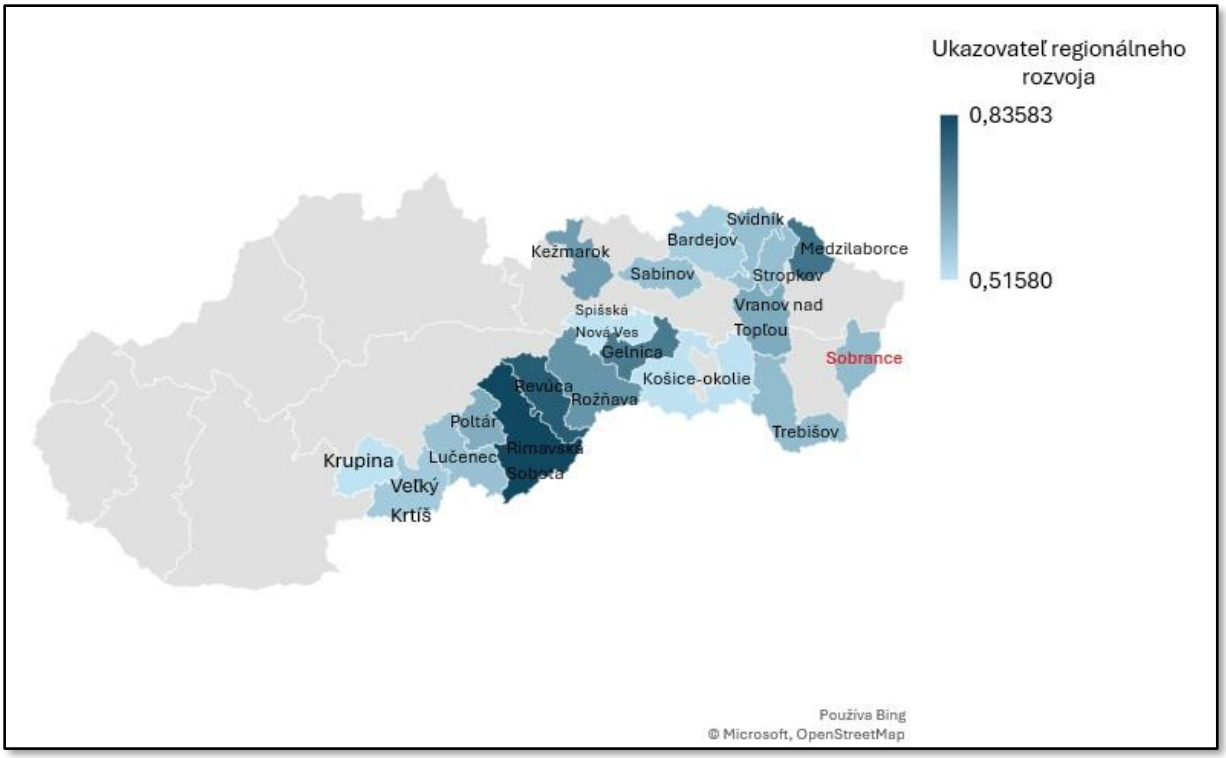

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Mapa znázorňuje všetkých 19 okresov, ktoré sú podľa zákona o prioritných okresoch a vyhlášky MIRRI SR č. 274/2025 Z. z. o počte prioritných okresov, o výpočte ukazovateľa regionálneho rozvoja a zverejňovaných údajoch v oblasti prioritných okresov (ďalej len *„vyhláška“*) od 1. januára 2026 zaradené medzi prioritné okresy.

Prioritné okresy sú na mape vyznačené farebne na základe hodnoty URR, pričom okres s najvyššou (najhoršou) hodnotou URR je označený najtmavšou farbou.

Hodnota URR prioritného okresu Sobrance v čase zaradenia medzi prioritné okresy je **0,60092** čo ho zaraďuje medzi okresy s horšou hodnotou URR spomedzi ostatných prioritných okresov.

V zozname vybraných okresov[2] platnom na obdobie od 1. januára 2026 do 31. decembra 2028 **sa okres Sobrance nachádza na 9. mieste**.

[2] *Podľa § 2 písm. b) zákona o prioritných okresoch sa zoznamom vybraných okresov rozumie zoznam okresov okrem okresov krajských miest, zoradených zostupne na základe hodnoty URR.*

Poradie prioritných okresov podľa URR

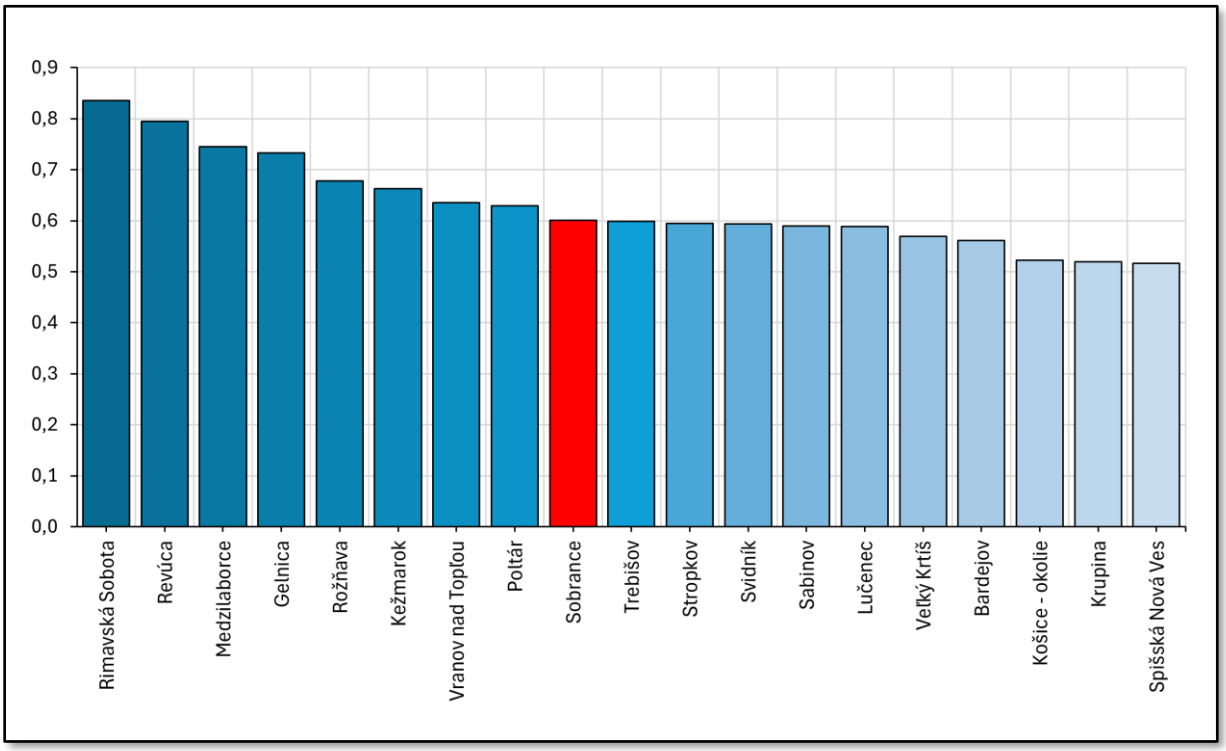

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

URR tvoria čiastkové a špecifické ukazovatele v troch oblastiach:

- sociálno-ekonomická
- demografia
- prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám

1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Sobrance sa v rámci čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť v zozname všetkých okresov Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) nachádza na 12. mieste, pričom hodnota tohto ukazovateľa je 0,61084.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť prioritného okresu Sobrance - grafické zobrazenie

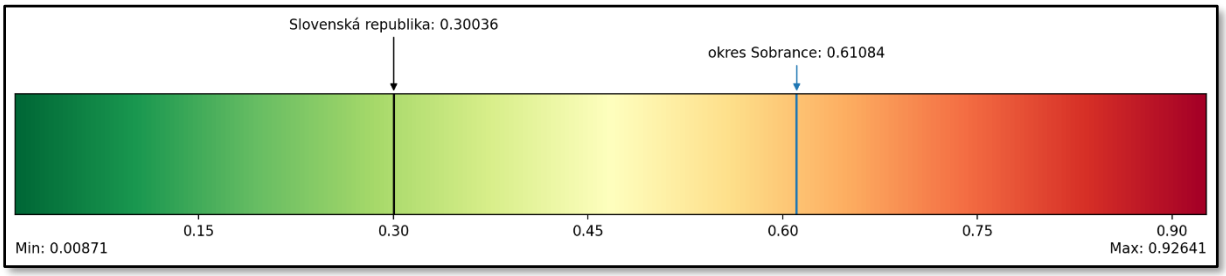

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za sociálno-ekonomickú oblasť sa vypočíta na základe troch špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

(i) podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi[3] z počtu obyvateľov;

(ii) podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku a

(iii) priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

*B.1. **Hmotná núdza** (podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov)*

V rámci špecifického ukazovateľa *„podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“* sa prioritný okres nachádza na 12. mieste v zozname všetkých okresov SR, hodnota ukazovateľa je 0,40723.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ - grafické zobrazenie

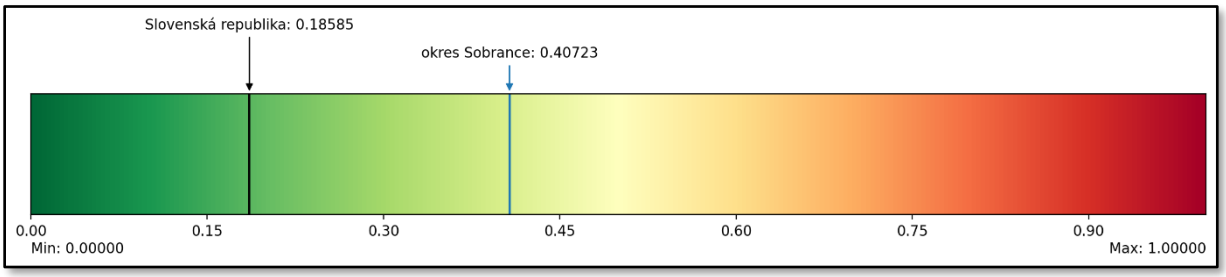

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

*B.2. **Miera nezamestnanosti** (podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku)*

V rámci špecifického ukazovateľa *„podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“* sa prioritný okres nachádza na **9. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,59677.**

[3] *Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ - grafické zobrazenie

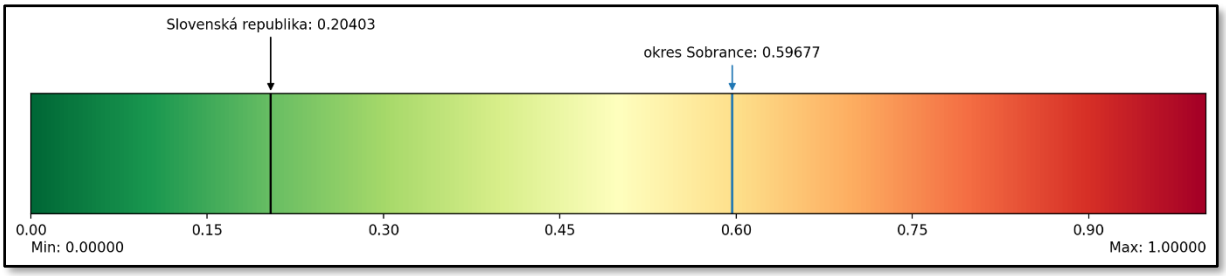

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Príjmová situácia a životná úroveň *(priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca)*

V rámci špecifického ukazovateľa *„priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“* sa prioritný okres nachádza na **21. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,82851.**

Hodnota špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ - grafické zobrazenie

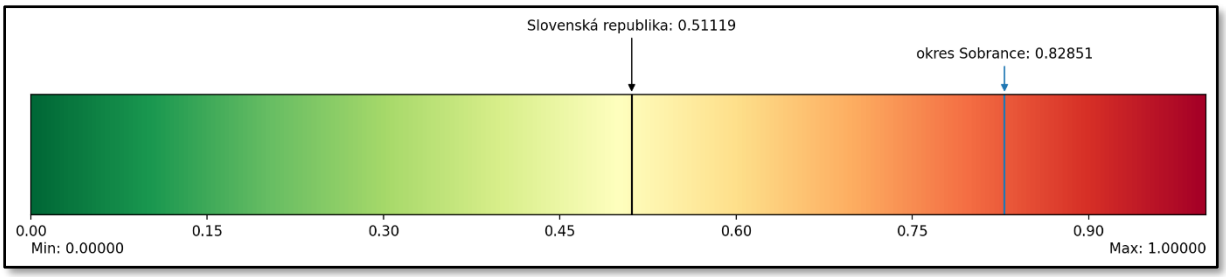

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov sociálno-ekonomickej oblasti

Sociálno-ekonomické problémy a vysoká nezamestnanosť v okrese Sobrance sú spôsobené hlavne periférnou polohou okresu a jeho špecifickými faktormi, ktorými sú schengenská hranica Európskej únie s Ukrajinou, nedostatočne rozvinutá infraštruktúra regiónu, odchod mladej kvalifikovanej sily z okresu, špecifická odvetvová orientácia regionálnej ekonomiky. V okrese sú sťažené podmienky pre prilákanie väčších zahraničných investorov.

Na druhej strane, okres má vysoký potenciál využitia integračných procesov v Európe smerom na Ukrajinu. Predpokladom pre pozitívne využitie tejto polohy je strategické nastavenie regionálnej ekonomiky na využitie hospodárskeho, prírodného, kultúrneho a sociálneho kapitálu okresu, ako aj potenciálu cezhraničnej územnej spolupráce v regióne.

Sociálno-ekonomickú situáciu okresu zhoršuje rastúci index ekonomického zaťaženia, ktorý vyjadruje tlak neproduktívnych skupín obyvateľstva na ekonomicky aktívnu populáciu. Tento trend je dôsledkom kombinácie nezamestnanosti, demografického starnutia a odchodu mladých ľudí. Vyššie ekonomické zaťaženie obmedzuje finančné možnosti verejných rozpočtov a znižuje schopnosť územia investovať do rozvojových opatrení.

V kombinácii s ďalšími sociálno-ekonomickými faktormi v okrese predstavuje tento ukazovateľ významnú bariéru pre zlepšovanie celkovej životnej úrovne a rozvojového potenciálu regiónu.

Vzájomné pôsobenie uvedených špecifických ukazovateľov vytvára v okrese Sobrance silne previazaný súbor socioekonomických problémov, v ktorom chudoba, nezamestnanosť, nízke mzdy a demografický úbytok pôsobia kumulatívne. Negatívne hodnoty sociálno-ekonomických ukazovateľov obmedzujú jeho schopnosť využívať vnútorný rozvojový potenciál.

V regióne sa nachádza vyšší podiel obyvateľstva ohrozeného chudobou a odkázaného na sociálnu pomoc v porovnaní s väčšinou okresov Slovenskej republiky. Tento stav signalizuje nepriaznivú sociálnu situáciu, ktorá je dlhodobo ovplyvnená najmä nedostatočnými pracovnými príležitosťami a vyššou mierou dlhodobej nezamestnanosti.

Zvýšený podiel domácností poberajúcich pomoc v hmotnej núdzi poukazuje na pretrvávajúcu sociálnu zraniteľnosť časti obyvateľstva, ktorá je často spojená s nízkou kvalifikáciou, obmedzenou mobilitou pracovnej sily a slabšou ekonomickou výkonnosťou regiónu. Tento jav zároveň zvyšuje tlak na systém sociálnych dávok a verejné financie.

Ekonomická situácia v okrese je úzko spätá s jeho statusom prioritného okresu a polohou na vonkajšej hranici EÚ. Okres dlhodobo čelí nedostatku priemyselných investícií, čo ovplyvňuje štruktúru pracovného trhu. V rámci štruktúry uchádzačov významnú časť nezamestnaných (takmer 29%) tvoria osoby vo veku nad 50 rokov. Najväčšia skupina uchádzačov o zamestnanie je v kategórií 35-49 rokov (približne 34 %).

Medzi najvýznamnejších zamestnávateľov v okrese Sobrance patria najmä:

- zdravotnícke a sociálne zariadenia, a to Nemocnica s poliklinikou Štefana Kukuru Michalovce, a.s. – pracovisko Sobrance, Regionálna nemocnica Sobrance, n.o. a zariadenia sociálnych služieb, ktoré zabezpečujú základnú zdravotnú a sociálnu starostlivosť pre obyvateľov okresu,
- verejná správa a samospráva, najmä Mesto Sobrance, okresný úrad, obce okresu a organizácie v ich zriaďovateľskej pôsobnosti, ktoré patria medzi stabilných zamestnávateľov v území,
- vzdelávacie inštitúcie, najmä základné a stredné školy spolu so školskými zariadeniami, ktoré zabezpečujú zamestnanosť vo verejnom sektore a poskytujú služby pre vidiecke obyvateľstvo,
- priemyselné a obchodné podniky, predovšetkým spoločnosti SLOVAKIA TREND EXPORT - IMPORT, s.r.o. ,Plynroz, a.s., Tamalex, s.r.o., K2-ELEKTRO, s.r.o., Daryn s.r.o., VK Elektric, s.r.o., ktoré patria medzi najväčšie podnikateľské subjekty v okrese z pohľadu počtu zamestnancov a hospodárskej aktivity,
- poľnohospodárstvo, lesníctvo a nadväzujúce spracovateľské činnosti, ktoré majú v okrese dlhodobú tradíciu a predstavujú významný zdroj pracovných príležitostí najmä vo vidieckych obciach,
- poľnohospodárske podniky a družstvá, ktoré sa venujú rastlinnej a živočíšnej výrobe a predstavujú tradičný pilier zamestnanosti vo vidieckych častiach okresu, najmä Poľnohospodárske družstvo Vinohrady Choňkovce, AGRONOVA poľnohospodárske

družstvo Blatné Revištia, AGROQINTA, s.r.o., PD Koromľa, DONA, s.r.o. Veľké Revištia a ďalšie menšie subjekty hospodáriace na poľnohospodárskej pôde v území,
- sektor maloobchodu, služieb a menších rodinných podnikov, ktorý tvorí významnú časť lokálnej ekonomiky vzhľadom na prevažne vidiecky charakter okresu a absenciu veľkých priemyselných parkov.

Z hľadiska štruktúry pracovných miest v okrese Sobrance prevažujú pozície s nižšou pridanou hodnotou, obmedzenými možnosťami kariérneho rastu a relatívne nízkou mzdovou úrovňou. Ekonomika okresu je výrazne orientovaná na verejný sektor, poľnohospodárstvo a menšie podnikateľské aktivity, pričom absentuje výraznejší priemyselný zamestnávateľ alebo diverzifikovanejší podnikateľský ekosystém. Táto skutočnosť obmedzuje schopnosť územia vytvárať nové pracovné príležitosti a efektívne absorbovať pracovnú silu, vrátane dlhodobo nezamestnaných skupín.

Podnikateľské prostredie je zároveň ovplyvnené viacerými limitujúcimi faktormi, najmä nižšou kúpyschopnosťou obyvateľstva, periférnou polohou okresu a s tým súvisiacou dopravnou dostupnosťou, ako aj obmedzenou ponukou kvalifikovanej pracovnej sily. Tieto faktory v súhrne prispievajú k nižšej atraktivite územia pre väčšie investície a rozvoj podnikania.

Priemerná mzda v regióne zaostáva za celoslovenským priemerom, pričom Sobrance patria medzi okresy s najnižšími priemernými zárobkami kvôli nízkej koncentrácií priemyslu s vysokou pridanou hodnotou.

Najvýraznejším negatívnym javom v sociálno-ekonomickej oblasti je prítomnosť marginalizovaných rómskych komunít, ktoré patria medzi zraniteľné skupiny obyvateľstva. Tieto komunity sa nachádzajú najmä v niektorých obciach okresu a čelia viacnásobnému znevýhodneniu v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, bývania a prístupu k základným službám. Miera nezamestnanosti v rámci týchto komunít je dlhodobo vyššia v porovnaní s majoritnou populáciou, pričom nízka úroveň vzdelania a generačný prenos chudoby významne obmedzujú ich možnosti uplatnenia na trhu práce a sociálnej mobility.

Aj keď rozsah tejto problematiky nedosahuje intenzitu niektorých iných okresov v rámci Slovenska, jej dopady sú na lokálnej úrovni citeľné. Prejavujú sa najmä v prehlbovaní sociálnych rozdielov, zvýšených nárokoch na verejné a sociálne služby a v oslabovaní sociálnej súdržnosti v území.

Riešenie situácie si vyžaduje koordinovaný a dlhodobý prístup, ktorý prepája opatrenia v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, sociálnych služieb, bývania a komunitného rozvoja. Systematická a cielená podpora týchto komunít je pritom kľúčová pre dosiahnutie udržateľného zlepšenia sociálno-ekonomickej situácie okresu Sobrance ako celku.

1.2. Analýza demografického stavu

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Sobrance sa v rámci čiastkového ukazovateľa za demografický stav nachádza na **44. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,59225.**

Hodnota čiastkového ukazovateľa za demografický stav prioritného okresu Sobrance - grafické zobrazenie

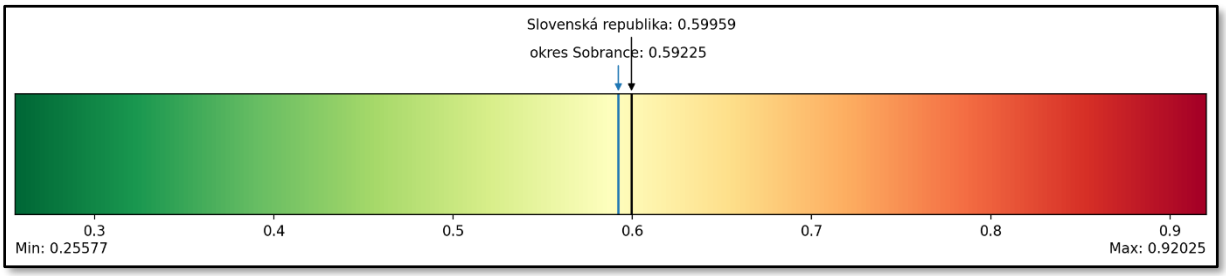

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za demografický stav sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

(i) hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva;
(ii) index ekonomického zaťaženia osôb a
(iii) index starnutia.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva

V rámci špecifického ukazovateľa *„hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva“* sa prioritný okres nachádza na **8. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,91142.**

Hodnota špecifického ukazovateľa „hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva“ - grafické zobrazenie

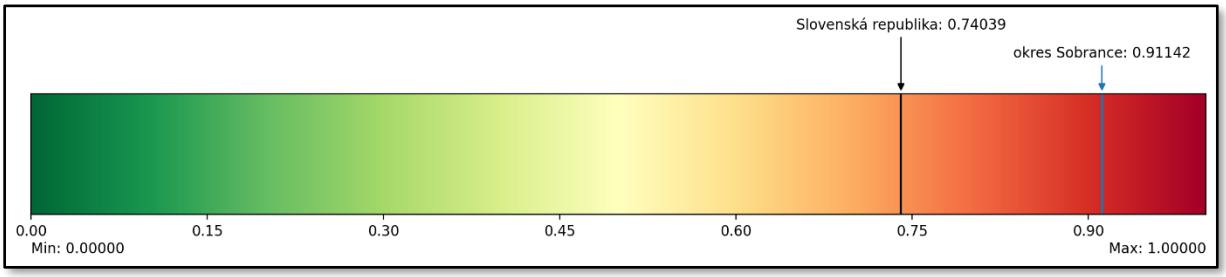

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Index ekonomického zaťaženia

V rámci špecifického ukazovateľa *„index ekonomického zaťaženia osôb“* sa prioritný okres nachádza na **62. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,35734.**

Hodnota špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ - grafické zobrazenie

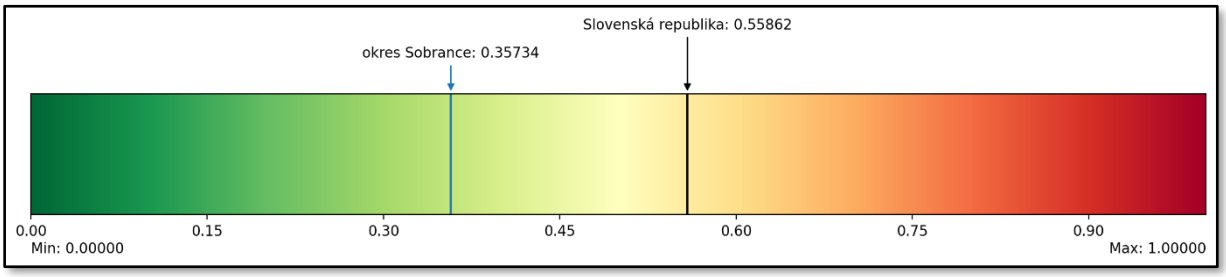

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Index starnutia

V rámci špecifického ukazovateľa *„index starnutia“* sa prioritný okres nachádza na **43. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,50798.**

Hodnota špecifického ukazovateľa „index starnutia“ - grafické zobrazenie

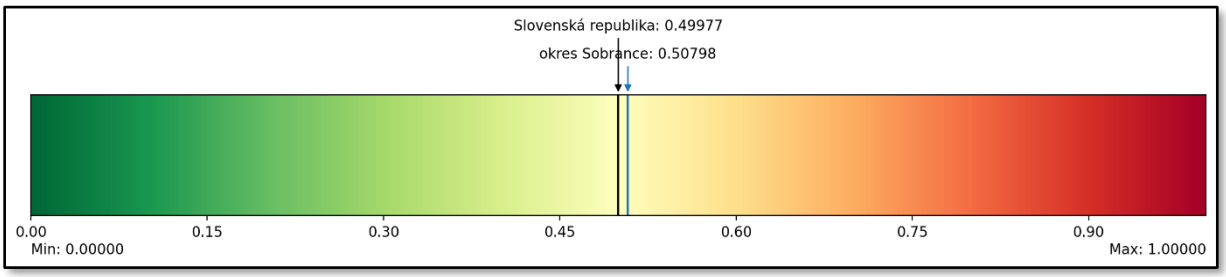

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov demografického stavu

Demografická situácia v okrese Sobrance sa vyznačuje dlhodobým úbytkom obyvateľstva, starnutia populácie a nízkou hustotou zaľudnenia. Demografický vývoj okresu Sobrance vykazuje kombinovaný charakter, kde sa čiastočne pozitívne trendy v prirodzenom a migračnom pohybe obyvateľstva stretávajú s nepriaznivou vekovou štruktúrou populácie a zvýšeným ekonomickým zaťažením.

Okres patrí medzi územia s prevládajúcim prirodzeným úbytkom, kde počet zomrelých dlhodobo prevyšuje počet narodených detí. Tento stav môže byť ovplyvnený najmä stabilizovanou veľkosťou niektorých sídel a čiastočne aj prirodzeným prírastkom v určitých lokalitách okresu, avšak vedie k postupnému znižovaniu počtu obyvateľov a oslabovaniu demografického potenciálu okresu.

Index ekonomického zaťaženia osôb je značne ovplyvnený aj polohou na vonkajšej hranici Schengenského priestoru s Ukrajinou a priamo ho ovplyvňuje podiel cudzincov na východnom Slovensku, ktorí prevažne nie sú ekonomicky činní. Na jedného ekonomicky aktívneho obyvateľa pripadá vyšší počet osôb v neproduktívnom veku (deti a seniori). Tento stav zvyšuje tlak na verejné financie, sociálny systém a zároveň znižuje disponibilné zdroje domácností.

Z dlhodobého hľadiska ide o faktor, ktorý negatívne ovplyvňuje ekonomickú výkonnosť regiónu a môže mať negatívny dopad na udržateľnosť verejných služieb a regionálny rozvoj.

Index starnutia poukazuje na skutočnosť, že počet obyvateľov v poproduktívnom veku prevyšuje počet obyvateľov v predproduktívnom veku, čo naznačuje starnutie populácie, a to zvyšuje nároky na sociálne služby a zdravotnú starostlivosť. Okres trpí odchodom mladých ľudí do väčších miest alebo do zahraničia. Starnutie populácie môže v dlhodobom horizonte viesť k znižovaniu pracovnej sily, rastu výdavkov na zdravotnú a sociálnu starostlivosť a celkovému spomaleniu ekonomického rozvoja

1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Sobrance sa v rámci čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám nachádza na **11. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,58396.**

Hodnota čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu Sobrance - grafické zobrazenie

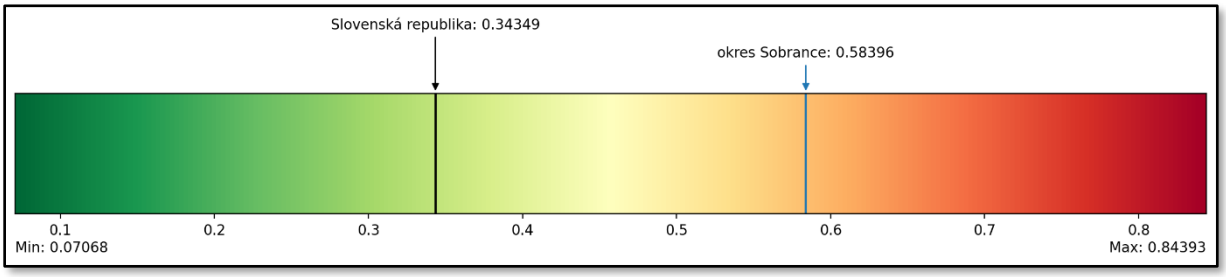

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za oblasť prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

(i) podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov;

(ii) podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarňou odpadových vôd;

(iii) podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a

(iv) podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Základná technická infraštruktúra - vodovody

V rámci špecifického ukazovateľa *„podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“* sa prioritný okres nachádza na **19. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,48193.**

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ - grafické zobrazenie

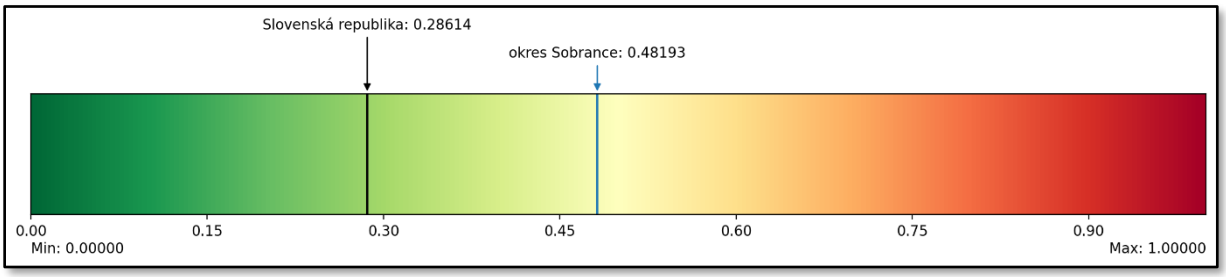

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Základná technická infraštruktúra - kanalizácia

V rámci špecifického ukazovateľa *„podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarňou odpadových vôd“* sa prioritný okres nachádza na **4. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,94695.**

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarňou odpadových vôd“ - grafické zobrazenie

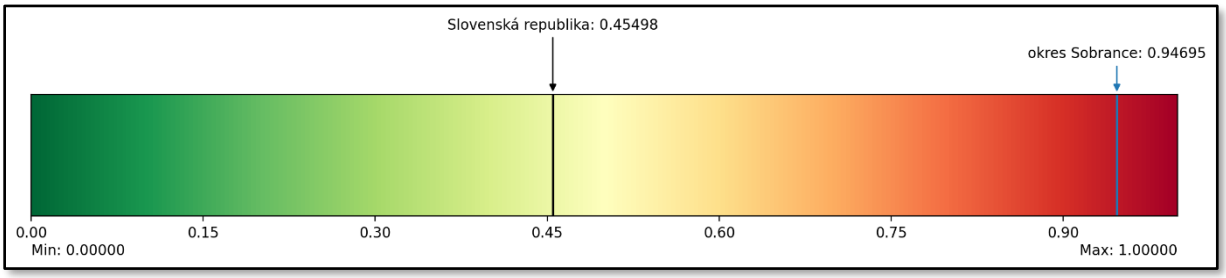

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

*B.3. **Dostupnosť internetu** (podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps)*

V rámci špecifického ukazovateľa *„podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“* sa prioritný okres nachádza na **36. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,16425.**

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ - grafické zobrazenie

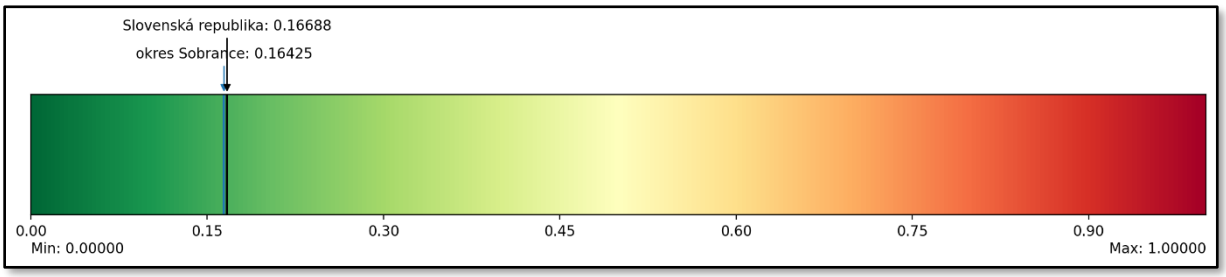

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

*B.4. **Vzdelávacia infraštruktúra a služby** (podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka)*

V rámci špecifického ukazovateľa *„podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“* sa prioritný okres nachádza na **9. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa **0,74272.**

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ - grafické zobrazenie

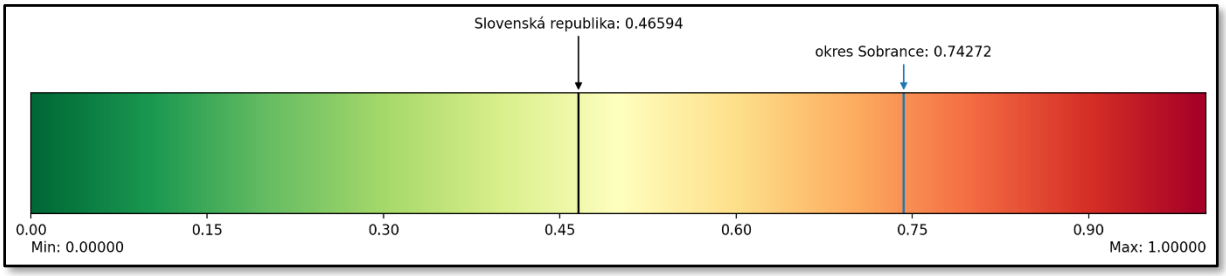

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

Technická infraštruktúra a inžinierske siete v okrese prechádzajú postupnou modernizáciou, avšak región stále naráža na prekážky s výzvami v oblasti dobudovania základnej infraštruktúry. Prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám predstavuje jednej z kľúčových pilierov regionálneho rozvoja, ktorý má priame dopady na kvalitu života obyvateľov, atraktivitu územia pre ekonomické aktivity a jeho demografickú stabilitu. V okrese Sobrance dosahujú špecifické ukazovatele v tejto oblasti dlhodobo nepriaznivé hodnoty, čo významne prispieva k jeho zaradeniu medzi prioritné okresy.

Dostupnosť verejného vodovodu nie je v celom území dostatočne rozvinutá a časť obyvateľstva je stále odkázaná na individuálne zdroje vody. V okrese Sobrance je zásobovanie pitnou vodou zabezpečené najmä v meste Sobrance a vo väčších obciach, avšak v menších a okrajových sídlach pretrvávajú nedostatky v dostupnosti alebo kvalite vodárenskej

infraštruktúry. Tento stav súvisí najmä s historickým investičným dlhom, rozdrobenou sídelnou štruktúrou a obmedzenými finančnými možnosťami samospráv. Nerovnomerné pokrytie verejnými vodovodmi a potreba modernizácie existujúcich sietí má priamy vplyv na kvalitu bývania a technickú vybavenosť územia. Zároveň znižuje atraktivitu okresu pre nové investície a stabilizáciu obyvateľstva, najmä mladších vekových skupín, čím nepriamo prispieva k pretrvávajúcim nepriaznivým demografickým trendom.

V porovnaní s inými oblasťami SR je napojenosť na verejnú kanalizáciu nižšia. Nízke umiestnenie poukazuje na obmedzené napojenie obyvateľstva na verejnú kanalizačnú sieť s čističkou odpadových vôd. Tento deficit predstavuje významný problém z hľadiska environmentálnych štandardov, hygieny a celkovej kvality životného prostredia, najmä vo vidieckych sídlach. V rámci mesta Sobrance a okolia prebiehajú zmeny a doplnky územného plánu, ktoré sa zameriavajú na rozširovanie vodovodných a kanalizačných sietí. V mnohých obciach okresu je však dobudovanie verejnej kanalizácie kľúčovou prioritou, ale z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov to nie je možné. V súčasnej dobe je v okrese 5 obcí bez verejného vodovodu. V okrese prevládajú individuálne systémy nakladania s odpadovými vodami, a doposiaľ 38 obcí kanalizáciu nemá.

Nedostatočná digitálna infraštruktúra znižuje atraktivitu územia pre investorov, obmedzuje možnosti podnikania a zároveň negatívne ovplyvňuje dostupnosť digitálnych služieb pre obyvateľstvo, predstavuje významnú bariéru pre rozvoj digitálnej ekonomiky, ako aj dostupnosť moderných služieb vrátane vzdelávania či práce na diaľku.

Stav ukazovateľa vzdelávacia infraštruktúra – materské školy môže naznačovať obmedzenú dostupnosť kapacít predškolských zariadení v niektorých častiach okresu, prípadne nižšiu mieru zapájania detí do predprimárneho vzdelávania zo strany rodičov. Negatívne ho môžu ovplyvňovať aj sociálno-ekonomické faktory, ako sú nižšie príjmy domácností alebo horšia dostupnosť služieb v menších obciach. Z dlhodobého hľadiska môže nižšia účasť detí na predprimárnom vzdelávaní negatívne ovplyvniť pripravenosť detí na základné vzdelávanie a rozvoj ľudského kapitálu v regióne.

Z uvedeného vyplýva, že zlepšenie prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám je kľúčovým predpokladom pre stabilizáciu okresu Sobrance. Intervencie v tejto oblasti majú významný synergický účinok, keďže ich rozvoj priamo zvyšuje atraktivitu územia pre obyvateľov aj investorov a zároveň vytvára priaznivejšie podmienky pre stabilizáciu populačného vývoja.

1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb

A. Zhrnutie dát

Na základe analýzy čiastkových ukazovateľov možno konštatovať, že hodnoty prioritného okresu sa nachádzajú pod priemerom SR v sociálno-ekonomickej oblasti a v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám. Naopak v oblasti demografického stavu sa blížia k priemeru SR.

Porovnanie čiastkových ukazovateľov okresu Sobrance s priemerom SR

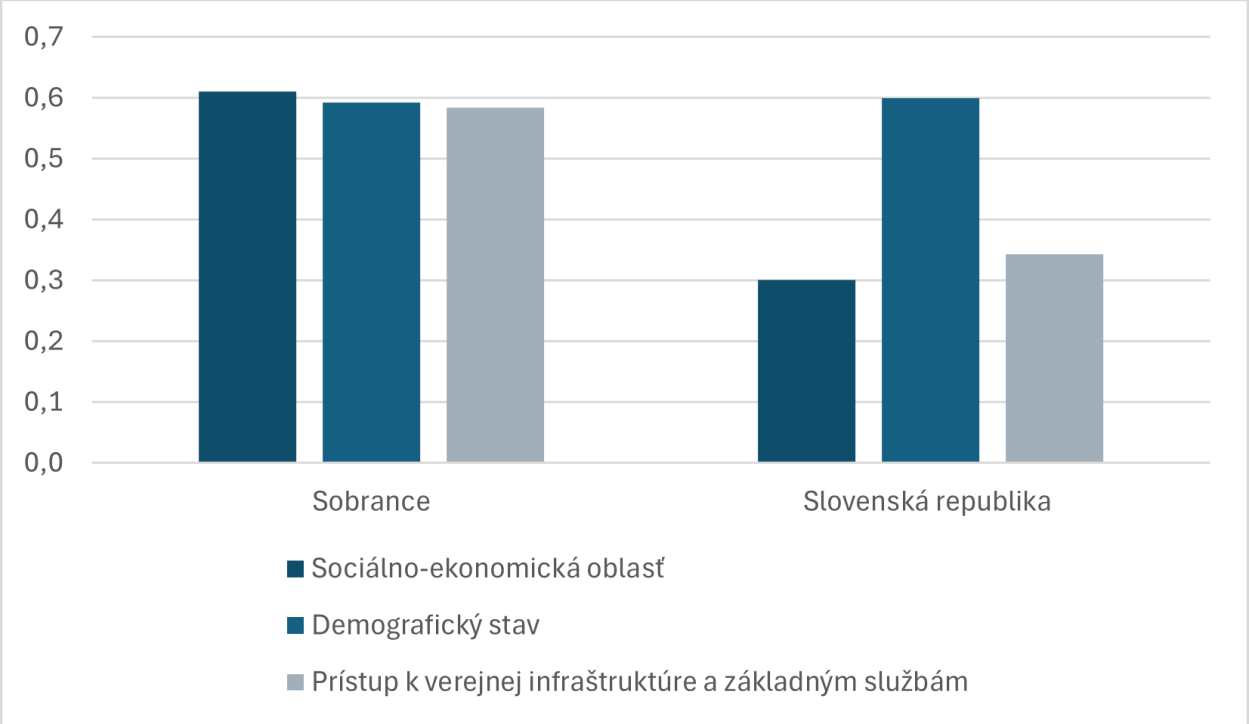

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B. Zoradenie najkritickejších oblastí

Podpriemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti; v rámci tejto oblasti sú najkritickejšie z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
  - podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov a
  - podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku.

- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám; v rámci tejto oblasti sú najkritickejšie z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:

  - podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarňou odpadových vôd a
  - podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

Priemerné hodnoty:

- v oblasti demografického stavu sa najviac približujú priemeru; v rámci tejto oblasti sú však stále pod priemerom SR z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
  - hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva a
  - index starnutia.

Najlepšie hodnoty:

- v oblasti demografického stavu; v rámci tejto oblasti sú nad priemerom SR z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
  - index ekonomického zaťaženia osôb.

C. Zhrnutie kľúčových problémových oblastí a potrieb

Okres Sobrance patrí dlhodobo medzi najmenej rozvinuté okresy na Slovensku, čo znamená, že čelí štrukturálnym problémom, ktoré brzdia jeho ekonomický a sociálny rozvoj. Medzi kľúčové problémové oblasti patrí:

- **vysoká nezamestnanosť:** dlhodobo udržateľný rozvoj okresu Sobrance si vyžaduje zníženie miery nezamestnanosti. Sobrance si držia jednu z najvyšších mier nezamestnanosti;
- **nedostatok pracovných miest:** chýbajú väčší zamestnávatelia a investori, čo vedie k odchodu práceschopného obyvateľstva;
- **demografický úpadok:** okres čelí výraznému odlivu mladých ľudí, starnutiu obyvateľstva a znižovanie celkového počtu obyvateľov;
- **zlepšenie dopravnej infraštruktúry:** nedostatočná kvalita ciest a infraštruktúry, zhoršuje prístupnosť regiónu a znižuje jeho atraktivitu pre prilákanie zahraničných investorov;
- **sociálna oblasť a zdravotníctvo:** poddimenzované zdravotnícke služby, nedostatok špecialistov a slabá dostupnosť služieb v obciach;
- **cestovný ruch a nedostatočne využitý potenciál okolia:** prírodné a kultúrne danosti regiónu (Sobranecké kúpele, Morské oko, drevené kostolíky v Inovciach a v Ruskej Bystrej) ;
- **blízkosť hranice:** poloha na vonkajšej hranici EÚ prináša špecifické bezpečnostné výzvy, vojnový konflikt, nelegálna migrácia.

Územnou koordináciou, plánovaním a riadením v okrese Sobrance je potrebné zastaviť úpadok a naštartovať sociálno-ekonomický rozvoj okresu.

2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja

Vypracovanie plánu rozvoja je strategickým krokom k odstráneniu dlhodobého úpadku regiónu. Hlavným cieľom je využitie kapacít a prostriedkov na zníženie regionálnych rozdielov v porovnaní so zvyškom Slovenska.

Závery strategicky hodnotiacej časti dokumentu potvrdzujú, že negatívne javy v jednotlivých oblastiach nevystupujú izolovane, ale vytvárajú vzájomne prepojený systém príčin a následkov, ktorý bez cielenej a koordinovanej verejnej intervencie nie je schopný samostatnej korekcie.

V rámci participatívneho procesu v území sociálno-ekonomickí partneri zdôraznili potrebu posilnenia sociálnej oblasti, vzdelávania, kultúry, cestovného ruchu a infraštruktúry ako oblastí s najvyšším dopadom na stabilizáciu okresu a identifikovali aj obmedzenia súvisiace s projektovou pripravenosťou územia. Výstupy participácie zároveň potvrdili ochotu

miestnych aktérov spolupracovať a rozvíjať partnerstvá, ktoré predstavujú kľúčový predpoklad pre efektívne využívanie dostupných finančných a rozvojových zdrojov.

Plán rozvoja slúži ako nástroj na vytváranie nových pracovných miest prostredníctvom investičných stimulov a podpory miestnych zamestnávateľov. Pri jeho realizácií je potrebné uprednostňovať aktivity generujúce pracovné miesta.

Podporou sociálnej ekonomiky je šanca uplatniť aj znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Regionálna polarizácia vedie k odlivu mladých a vzdelaných ľudí do rozvinutejších časti krajiny alebo do zahraničia.

Plán rozvoja rieši tento problém cez zlepšenie technickej infraštruktúry (vodovody, kanalizácie), čo zvyšuje kvalitu života v obciach a tiež zvyšovanie dostupnosti a kvality služieb vo verejnom záujme (školstvo, zdravotníctvo, sociálne služby). Jednotným strategickým dokumentom, ktorý prepája zámery štátu, samospráv a súkromného sektora sa predíde neefektívnemu využívaniu zdrojov a duplicitným projektom.

Okres Sobrance má potenciál v oblastiach, ktoré sú momentálne nedostatočne využité. Schválením plánu rozvoja sú udelené finančné prostriedky určené na podporu aktivít definovaných v pláne. Tieto prostriedky sú viazané na konkrétne ciele plánu, čím sa zabezpečuje, že investície smerujú do oblasti s najväčším dopadom na rozvoj okresu.

Plán rozvoja prioritného okresu Sobrance je zároveň odpoveďou na potrebu integrovane a cielene využívať nástroje podpory prioritných okresov, zosúladiť intervencie štátu, samosprávy a ďalších aktérov rozvoja a posilniť strategické riadenie rozvojových procesov v území. Jeho cieľom je vytvoriť predpoklady na zmierňovanie dlhodobých regionálnych disparít, stabilizáciu obyvateľstva a postupné zvyšovanie ekonomickej a sociálnej odolnosti okresu prostredníctvom systémových a vzájomne prepojených opatrení, ktoré v sebe spájajú ekonomické, sociálne, kultúrne a demografické ciele a prispieva k dlhodobej stabilizácii kvality života obyvateľov okresu.

3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja

3.1. Súlad so strategickými dokumentmi

Plán rozvoja je v súlade s prioritami Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2023 – 2027, Integrovanou územnou stratégiou a ďalšími relevantnými národnými a regionálnymi stratégiami. Zabezpečuje súlad s aktivitami financovanými z Programu Slovensko 2021 – 2027 a akéhokoľvek nadväzujúceho mechanizmu financovania projektov z prostriedkov Európskej únie a jej príslušných fondov.

3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja

Výber hlavných aktivít a ich opatrení a úloh je určený pre prioritné okresy tak, aby finančná podpora smerovala na projekty s merateľným prínosom a jasnou väzbou na URR, resp. na čiastkové a špecifické ukazovatele, ktoré ho vytárajú, a to za účelom jeho znižovania a dorovnávania rozdielov medzi jednotlivými okresmi SR.

Zámerom výberu a usporiadania aktivít je vytvoriť rámec pre rýchlu a jednoduchú identifikáciu pre zaradenie žiadostí a zároveň prostredníctvom odporúčanej priorizácie aktivít zacieliť a motivovať potenciálnych žiadateľov na podávanie žiadostí a projektov, ktoré adresujú najakútnejšie problémové ukazovatele prioritného okresu.

Aktivity sú navrhnuté tak, aby mali merateľný dopad na špecifické ukazovatele a zároveň vytvárali synergie pre celkový rozvoj územia. Hodnotenie predkladaných žiadostí a projektov bude zamerané predovšetkým na ich jasné a zrozumiteľné zaradenie a naviazanie na špecifickú aktivitu a jej merateľné ukazovatele tak, aby projekty prispievali k zlepšovaniu čiastkových a špecifických ukazovateľov.

3.3. Aktivity plánu rozvoja

Rámec aktivít je postavený na nasledovných štyroch hlavných aktivitách:

(i) **Práca a príjmy v regióne** *(sociálno-ekonomické ukazovatele)*;
(ii) **Zážitkový región** *(zamestnanosť a príjmy cez projekty cestovného ruchu a aktívnej rekreácie)*;
(iii) **Infraštruktúra, služby a bezpečné obce** *(prístup k infraštruktúre a službám)*;
(iv) **Sociálne služby, zdravie a demografia** *(demografický stav a kvalita života)*.

Jednotlivé aktivity a opatrenia sú bližšie špecifikované v *Prílohe č. 1*.

V rámci prípravy plánu rozvoja prebehla odborná diskusia územných partnerov zameraná na identifikáciu kľúčových rozvojových potrieb a priorít okresu. Na základe spoločných rokovaní a zhodnotenia aktuálnej sociálno-ekonomickej situácie územia boli definované štyri hlavné oblasti intervencií, ktoré reflektujú najvýznamnejšie potreby regiónu.

Výber hlavných aktivít v pláne rozvoja vychádza z kombinácie metodického rámca a reálnych potrieb územia, ktoré boli identifikované v participatívnom procese. Okres Sobrance dlhodobo čelí kumulácii štrukturálnych problémov – vysokej nezamestnanosti, nízkej ekonomickej diverzifikácii, slabému podnikateľskému prostrediu, odlivu obyvateľstva, nedostatočnej infraštruktúre a obmedzenej dostupnosti verejných služieb. Hlavné aktivity preto reagujú na **príčiny týchto problémov**, nie iba na ich prejavy, a vytvárajú vzájomne previazaný rámec intervencií.

Územní partneri zároveň deklarovali, že efektívny rozvoj okresu je možné dosiahnuť iba prostredníctvom koordinovaného a integrovaného prístupu, v rámci ktorého budú jednotlivé aktivity realizované súbežne a vo vzájomnej synergii. Dôraz bude kladený na podporu projektov s dlhodobým prínosom pre kvalitu života obyvateľov, ekonomickú stabilitu regiónu a zvyšovanie atraktivity územia pre obyvateľov aj investorov.

Prioritné aktivity Plánu rozvoja

Výber hlavných aktivít v pláne rozvoja vychádza z kombinácie metodického rámca a reálnych potrieb územia, ktoré boli identifikované v participatívnom procese.

Hlavná aktivita 3 – Infraštruktúra, služby a bezpečné obce
(vysoká priorita opatrení 3.1-3.5)
Hlavným limitom rozvoja územia je **nedostatočná infraštruktúra a slabá projektová pripravenosť**, najmä v menších obciach okresu Sobrance. Bola identifikovaná potreba **explicitne podporiť materiálno-technické a infraštruktúrne zabezpečenie poskytovateľov základných verejných služieb**. Priorita tejto oblasti zároveň vychádza z identifikovaného nedostatočného napojenia časti obcí na verejné vodovody a kanalizačnú sieť s ČOV, potreby rozširovania kapacít materských škôl, modernizácie verejnej infraštruktúry a zvyšovania dostupnosti základných služieb najmä v periférnych častiach okresu.

Hlavná aktivita 4 – Sociálne služby, zdravie a demografia
(vysoká priorita opatrení 4.1-4.2)
Sociálne služby, zdravie a demografia na lokálnej úrovni boli v záveroch participácie označené ako tie, ktoré prispievajú k zvyšovaniu kvality života obyvateľov, najmä zraniteľných skupín, a k stabilizácii obyvateľstva v území. Táto aktivita je pre okres Sobrance nevyhnutná pre zabezpečenie kvality života obyvateľov, avšak jej efekt na ekonomický rozvoj je skôr nepriamy. Priorizácia tejto oblasti vychádza aj z potreby zvyšovania kvality života a stability obyvateľstva v území, ako aj z potreby rozvoja dostupných komunitných, sociálnych a zdravotných služieb vzhľadom na rozdielny demografický vývoj jednotlivých častí okresu.

Hlavná aktivita 1 – Práca a príjmy v regióne
(vysoká priorita opatrení 1.1-1.3)
Podpora malých a stredných podnikov bola v záveroch participácie označená ako **jedna z dôležitých rozvojových priorít okresu Sobrance**, s významným potenciálom pre tvorbu pracovných miest, podporu miestnej ekonomiky a zvyšovanie atraktivity územia. Zároveň však územní partneri zdôraznili, že jeho rozvoj je podmienený odstránením viacerých bariér. V podmienkach okresu Sobrance je podnikanie **úzko prepojené s kultúrou, vzdelávaním, štruktúrou obyvateľstva**. Tieto oblasti zohrávajú významnú úlohu pri ich podpore a vytváraní nových pracovných miest. Aktivita zároveň reaguje na vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných osôb, nízku kvalifikáciu časti uchádzačov o zamestnanie, nesúlad medzi ponukou pracovnej sily a potrebami trhu práce, ako aj potrebu podpory miestnej ekonomiky a sociálnej ekonomiky v území.

Zároveň sa územní partneri zhodli, že opatrenia 1.4 a 1.5 Hlavnej aktivity č. 1 – Práca a príjmy v regióne, nepovažujú vzhľadom na aktuálne potreby a rozvojové priority okresu Sobrance za dostatočne relevantné a prínosné pre riešenie identifikovaných problémov územia. Počas odborných diskusií bolo konštatované, že predmetné opatrenia nevytvárajú primeraný potenciál na dosiahnutie očakávaných sociálno-ekonomických dopadov v podmienkach okresu a ich realizácia by nepriniesla tak efektívny prínos ako ostatné navrhované opatrenia.

Hlavná aktivita 2 – Zážitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia
(vysoká priorita opatrení 2.1-2.5)
Cestovný ruch bol v záveroch participácie označený ako **jedna z hlavných rozvojových priorít okresu Sobrance**, s významným potenciálom pre tvorbu pracovných miest, podporu miestnej ekonomiky a zvyšovanie atraktivity územia. Zároveň však územní partneri zdôraznili, že jeho rozvoj je podmienený odstránením viacerých bariér, najmä v oblasti dopravnej dostupnosti a kvality služieb. V podmienkach okresu Sobrance je cestovný ruch **úzko prepojený s kultúrou,**

vzdelávaním a regionálnou identitou. Tieto oblasti zohrávajú významnú úlohu pri formovaní zážitkovej ponuky regiónu. Tieto oblasti zohrávajú významnú úlohu pri formovaní zážitkovej ponuky regiónu. Cieľom je podporiť atraktivitu územia, rozvoj miestnej ekonomiky, služieb a regionálnej identity. Aktivita zároveň prispieva k podpore miestnej ekonomiky, rozvoju služieb a zvyšovaniu atraktivity územia pre obyvateľov aj návštevníkov, pričom nadväzuje na nevyužitý potenciál prírodných, historických a kultúrnych daností okresu a potrebu rozvoja koordinovaného destinačného manažmentu.

4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja

Pre sledovanie dosahovania cieľov sú zadefinované kľúčové merateľné ukazovatele, ktoré vychádzajú priamo zo špecifických ukazovateľov definovaných vo vyhláške.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota[4]	Cieľová hodnota (2026)[5]	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
SE01	Podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v %	5,50	5,00	4,50	4,00
SE02	Podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku v %	9,54	9,0	8,50	8,00
SE03	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v EUR	1328	1350	1378	1400
DS01	Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva (na 1000 obyv.) v ‰	-6,90	-6,50	-6,20	-6,00
DS02	Index ekonomického zaťaženia osôb v %	49,45	49,20	49,00	48,90
DS03	Index starnutia v %	115,85	114,85	113,00	112,50
VI01	Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v %	84,00	84,50	85,50	86,00
VI02	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s ČOV v %	40,60	41,00	41,40	41,60

[4] *Podľa zoznamu prioritných okresov zverejneného 1.11.2025.*

[5] *Priebežná hodnota, ktorú plánuje okres dosiahnuť v danom roku realizáciou aktivít. Pri monitorovaní budú použité hodnoty ukazovateľa z obdobia n-2.*

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota[4]	Cieľová hodnota (2026)[5]	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
VI03	Podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps v %	90,91	91,30	92,00	93,00
VI04	Podiel detí vo veku 2 – 5 rokov navštevujúcich MŠ v %	80,81	80,90	81,20	81,50

5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku

5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci hlavných aktivít a ich opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku. Harmonogram realizácie plánu rozvoja je navrhnutý na roky 2026 – 2028.

5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja

Hlavné aktivity plánu rozvoja sú financované z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a alokované na základe rozhodnutia MIRRI SR pre príslušný kalendárny rok, ktoré MIRRI SR zverejní na svojej webovej stránke. Alokačný mechanizmus zohľadňuje potreby jednotlivých prioritných okresov, pričom MIRRI SR je oprávnené rozhodnúť o zmene alokácie alebo jej presune alebo jej časti na iný prioritný okres najmä v prípadoch, ak nedôjde k vyčerpaniu alokovaných prostriedkov alebo pripravenosť predložených žiadostí a projektov nedosiahne požadovanú odbornú úroveň vypracovania.

5.3. Gestori a spôsob monitorovania

Plnenie plánu rozvoja vyhodnocuje a kontroluje MIRRI SR v spolupráci s Okresným úradom Sobrance a riadiacim výborom prioritného okresu[6].
Postup pre monitorovanie a hodnotenie plánu rozvoja prioritného okresu je upravený interným predpisom MIRRI SR.

5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

Riadiaci výbor prioritného okresu v súlade s ustanovením § 5 ods. 1 písm. d) zákona o prioritných okresoch monitoruje a hodnotí plnenie výziev a plánu rozvoja prioritného okresu prostredníctvom hodnotiacej správy každoročne do 30. júna za predchádzajúci kalendárny rok.

---

[6] *Podľa § 2 písm. e) zákona o prioritných okresoch sa riadiacim výborom prioritného okresu rozumie poradný orgán MIRRI SR zriadený v každom prioritnom okrese.*

6. Prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam hlavných aktivít a opatrení plánu rozvoja

PRÍLOHA Č. 1 K PLÁNU ROZVOJA PRIORITNÉHO OKRESU

VYMEDZENIE HLAVNÝCH AKTIVÍT A OPATRENÍ

Táto príloha obsahuje všeobecné vecné vymedzenie hlavných aktivít a opatrení a typové zameranie projektov, ktoré môžu byť podporované v rámci regionálneho príspevku. Konkrétne oprávnené osoby žiadateľov, finančné limity, populačné alebo iné limity, oprávnené výdavky, osobitné podmienky, obmedzenia a ďalšie pravidlá podpory určí príslušná vyhlásená a schválená výzva.

Pri zaradení projektu je rozhodujúci jeho hlavný účel a dominantný výsledok, nie samotný názov projektu, stavby, zariadenia alebo výdavku. Uvedené príklady sú orientačné a nevytvárajú uzavretý zoznam projektov.

HLAVNÁ AKTIVITA 1 – PRÁCA A PRÍJMY V REGIÓNE

Podpora zamestnanosti, príjmov, miestneho podnikania, inovácií a pracovných zručností s rozvojovým účinkom v prioritnom okrese.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
1.1 Sociálna a inkluzívna ekonomika	Pracovná integrácia znevýhodnených a zraniteľných osôb prostredníctvom sociálnych, komunálnych alebo komunitne orientovaných ekonomických činností s udržateľným pracovným a miestnym prínosom.	Patria sem sociálne a komunálne podniky, sociálne dielne, komunálne a údržbové služby, reuse a opravárenské činnosti, miestna výroba a služby, ak je ich jadrom vytváranie a udržanie pracovných miest pre určené znevýhodnené alebo zraniteľné skupiny.
1.2 Miestne MSP a tradičná výroba	Rozvoj miestnych mikro-, malých a stredných podnikov, výroby, remesiel, spracovania miestnych surovín, obchodu a služieb s cieľom zvýšiť hospodársky výkon a stabilitu miestnej ekonomiky.	Patria sem projekty vzniku, rozšírenia alebo modernizácie výroby a služieb, najmä potravinárstva, dreva, kovu, textilu, remesiel, stavebných a opravárenských činností, miestnych služieb, poľnohospodárstva, lesníctva, logistiky, odbytu a regionálnych produktov.
1.3 Inovácie, výskum, digitalizácia, kybernetická bezpečnosť a GDPR	Podpora inovácií, aplikovaného výskumu, technologickej modernizácie, automatizácie a digitalizácie, ako aj riešení zvyšujúcich kybernetickú odolnosť a ochranu osobných údajov.	Patria sem nové alebo podstatne zlepšené technológie, automatizované a dátovo riadené procesy, digitálne systémy a služby, vývoj a aplikovaný výskum, ako aj funkčné opatrenia kybernetickej bezpečnosti, ochrany dát a súladu s GDPR.
1.4 Prepojenie vzdelávania a trhu práce	Vzdelávanie orientované na zamestnateľnosť a konkrétne potreby trhu práce, najmä praktická a odborná príprava, rekvalifikácie, odborná prax a spolupráca vzdelávacích organizácií so zamestnávateľmi.	Patria sem duálne vzdelávanie, odborná prax, rekvalifikačné a kvalifikačné programy, pracoviská praktického vyučovania, odborné dielne a laboratóriá, kariérne poradenstvo a ďalšie programy smerujúce k získaniu pracovných zručností a uplatneniu.
1.5 Prevencia rizikových javov v športe, integrita a kariérna tranzícia športovcov	Podpora bezpečného a integritného športového prostredia a prípravy športovcov na profesionálnu aj pošportovú kariéru prostredníctvom vzdelávania, prevencie, poradenstva, mentoringu a vhodných digitálnych nástrojov.	Patria sem programy prevencie manipulácie súťaží, rizikového stávkovania, dopingu, násilia, diskriminácie, šikany a zneužívania, vzdelávanie športovcov a ich podporného prostredia, bezpečné oznamovacie postupy, vstupná príprava mladých športovcov, kariérne poradenstvo a rekvalifikácia.

HLAVNÁ AKTIVITA 2 – ZÁŽITKOVÝ REGIÓN: CESTOVNÝ RUCH, IDENTITA A AKTÍVNA REKREÁCIA

Rozvoj udržateľného cestovného ruchu, návštevníckych produktov, regionálnej identity, služieb pre návštevníkov a aktívnej rekreácie.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
2.1 Tematické produkty cestovného ruchu	Rozvoj ucelených a dlhodobo využiteľných turistických produktov založených na (A) vode; (B) prírode, horách a turistike vrátane cykloturistiky; (C) histórii a kultúre; alebo (D) vidieku a agroturistike.	Patria sem turistické a cyklistické trasy, vodné a prírodné návštevnícke produkty, vyhliadky, náučné a tematické trasy, sprístupnenie pamiatok a sakrálnych stavieb, expozície, návštevnícke programy, vidiecke a agroturistické zážitky a digitálna interpretácia viazaná na konkrétnu lokalitu alebo trasu.
2.2 Destinačný manažment, marketing, regionálna identita a značka	Spoločné riadenie, koordinácia a prezentácia destinácie alebo uceleného územia, budovanie regionálnej identity a značky a prepájanie atrakcií, služieb a miestnych aktérov.	Patria sem projekty destinačného manažmentu, spoločnej regionálnej značky a komunikácie, destinačné weby a aplikácie, spoločné mapy a publikácie, marketingové kampane územia, koordinácia ponuky a podujatí, návštevnícke dáta a partnerstvá viacerých aktérov.
2.3 Podporné MSP pre cestovný ruch	Rozvoj podnikateľských služieb, ktoré návštevník priamo využíva počas pobytu a ktoré dopĺňajú alebo zvyšujú kvalitu turistickej ponuky územia.	Patria sem najmä ubytovanie, gastronómia, požičovne a servis rekreačného vybavenia, sprievodcovské a zážitkové služby, turistická doprava, predaj regionálnych výrobkov a ďalšie služby s preukázateľnou väzbou na cestovný ruch.
2.4 Aktívny rekreačný šport	Podpora pravidelného amatérskeho športovania, tréningu a aktívnej rekreácie prostredníctvom športovo-rekreačných priestorov, zariadení, vybavenia a programov s dlhodobou využiteľnosťou.	Patria sem workoutové a outdoorové zóny, pumptracky, skateparky, športové okruhy, multifunkčné ihriská, kurty, telocvične a pohybové sály, lezecké a tréningové prvky, športové zázemie a spoločné vybavenie a pravidelné amatérske alebo komunitné športové programy.
2.5 Multifunkčné vodné plochy	Vznik, obnova a funkčné dobudovanie vodných plôch, ktoré plnia retenčnú alebo inú vodohospodársku funkciu a zároveň prinášajú ďalší rekreačný, rybársky, protipožiarny alebo ekologický úžitok.	Patria sem rybníky a retenčné nádrže, obnova vodných plôch, regulačné a technické prvky, protipožiarne odberné miesta, športový rybolov, bezpečné vstupy, lovné miesta, móla, primerané hygienické a návštevnícke zázemie a prvky podporujúce biodiverzitu.

HLAVNÁ AKTIVITA 3 – INFRAŠTRUKTÚRA, SLUŽBY A BEZPEČNÉ OBCE

Podpora projektovej pripravenosti a realizácie verejných investícií, menších lokálnych zásahov, spolufinancovania a bezpečnostných a záchranných riešení.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
3.1 Projektová príprava verejných investícií	Príprava konkrétnych verejných investícií do štádia umožňujúceho ich povolenie, financovanie a následnú realizáciu.	Patria sem projektové a technické dokumentácie, architektonické a inžinierske návrhy, štúdie uskutočniteľnosti, rozpočty a výkazy výmer, odborné prieskumy a posudky, povoľovacie podklady, inžinierska činnosť a ďalšia príprava priamo viazaná na konkrétnu plánovanú verejnú investíciu.
3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb	Realizácia, obnova a rozvoj verejnej infraštruktúry, verejných budov, technických sietí, verejných priestranstiev a základnej občianskej vybavenosti.	Patria sem projekty výstavby, rekonštrukcie alebo funkčnej obnovy miestnej technickej a dopravnej infraštruktúry, verejných budov a priestorov, vodného hospodárstva, energetických a technických systémov, verejnej konektivity a ďalších investícií slúžiacich obyvateľom alebo verejnosti.
3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov (pre CORE okresy) a do 2000 obyvateľov (pre STATUS okresy)	Menšie, samostatne funkčné a rýchlo realizovateľné lokálne projekty s bezprostredným prínosom pre verejný priestor, bezpečnosť, životné prostredie alebo miestne služby.	Patria sem drobné úpravy verejných priestranstiev a prístupov, mobiliár, zastávky, menšie bezpečnostné a záchranné prvky, zeleň a vodozádržné opatrenia, komunitné a návštevnícke prvky, informačné a komunikačné vybavenie a ďalšie lokálne zásahy vytvárajúce nový alebo zlepšený verejný výstup.
3.4 Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov	Podpora vlastného spolufinancovania rozvojových projektov financovaných z iného externého verejného zdroja, ak regionálny príspevok dopĺňa konkrétny hlavný projekt.	Patria sem projekty, pri ktorých je zabezpečené externé financovanie a je určená povinnosť vlastného spolufinancovania alebo iná prípustná spolufinancovaná časť; môže ísť o verejnú infraštruktúru, životné prostredie, sociálne a komunitné služby, energetiku, digitalizáciu a ďalšie oblasti rozvoja územia.
3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí	Funkčné bezpečnostné, monitorovacie, varovné a záchranné systémy zvyšujúce ochranu obyvateľov, verejného priestoru a schopnosť obce reagovať na mimoriadne udalosti.	Patria sem kamerové a monitorovacie systémy, osobné záznamové systémy oprávnených zásahových zložiek, mobilné monitorovanie a drony v zákonnom režime, systémy včasného varovania a krízovej komunikácie, AED a ďalšie systémy okamžitej záchrany života vrátane potrebného softvéru, inštalácie, školení a servisu.

HLAVNÁ AKTIVITA 4 – SOCIÁLNE SLUŽBY, ZDRAVIE A DEMOGRAFIA

Podpora dostupných a udržateľných sociálnych, komunitných a zdravotných služieb reagujúcich na demografické, zdravotné a sociálne potreby obyvateľov.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory	Vznik, rozšírenie a skvalitnenie sociálnych služieb a pravidelnej komunitnej podpory pre seniorov, osoby so zdravotným znevýhodnením, rodiny, osoby v krízovej situácii a ďalšie zraniteľné skupiny.	Patria sem terénne a domáce, ambulantné, denné a pobytové sociálne služby, krízová a nízkoprahová pomoc, podpora samostatného života, komunitné centrá a programy, sociálne poradenstvo a ďalšie odborné činnosti; priestory, vybavenie a mobilita sú súčasťou opatrenia, ak priamo vytvárajú alebo rozširujú konkrétnu službu.
4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia	Zlepšenie územnej, časovej, fyzickej a sociálnej dostupnosti zdravotnej starostlivosti a zdravotne zameranej prevencie pre konkrétne skupiny obyvateľov.	Patria sem vznik alebo rozšírenie ambulantnej starostlivosti, mobilné a výjazdové zdravotné služby, preventívne vyšetrenia a skríning, telemedicína a telekonzultácie, monitoring chronických pacientov, rehabilitačná a ďalšia odborná zdravotná starostlivosť, programy duševného zdravia a pravidelné preventívne programy.